

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 40 · MATURA USTNA 2027–2028

ZBRODNIA I KARA · KONTEKST: PRZEDWIOŚNIE

BIEDA TO NIE WYMÓWKA

Pytanie jawne 40: „Co może determinować ludzkie postępowanie? Omów zagadnienie na podstawie Zbrodni i kary Fiodora Dostojewskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Przedwiośnie Stefana Żeromskiego.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Człowieka kształtują warunki życia, idee, relacje i doświadczenia.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

Raskolnikowa kształtują bieda, idea i pycha, ale „Zbrodnia i kara” dowodzi, że żaden z tych wpływów nie zdejmuje z niego odpowiedzialności.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Raskolnikow i Cezary Baryka pokazują, że okoliczności tłumaczą, skąd idziemy, ale nie decydują, dokąd pójdziemy.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Bieda, sytuacja rodziny, idea, pycha. Czyn i skutki. Kontrast Rodion–Sonia oraz wpływ Porfirego i Soni na wyznanie. Kontekst: Cezary formowany przez rewolucję, ojca i rozczarowanie. Wniosek: wpływy są silne, ale odpowiedzialność zaczyna się tam, gdzie człowiek robi własny krok.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Czy wskazanie przyczyn czynu oznacza jego usprawiedliwienie?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Nie. Warunki życia, przekonania, relacje i doświadczenia wpływają na decyzje, lecz opis tych wpływów nie znosi odpowiedzialności za zbrodnię.

2. Rozpoznaj czynniki — Co wpływa na Raskolnikowa przed zabójstwami?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bieda, przerwane studia, troska o matkę i Danię, poczucie upokorzenia oraz teoria ludzi niezwykłych. Istotna jest także jego duma i chęć sprawdzenia siebie.

3. Zestaw Rodiona z Sonią — Dlaczego ich losy komplikują odpowiedź „wszystko zrobiła bieda”?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Oboje żyją w skrajnej biedzie, ale dokonują różnych wyborów. Sonia pomaga rodzinie kosztem siebie, Rodion zabija. Nie znaczy to, że Sonia miała pełną swobodę: presja ekonomiczna poważnie ograniczała jej możliwości.

4. Pokaż wpływ innych ludzi — Jak Sonia i Porfiry wpływają na drogę Rodiona do wyznania?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Porfiry podważa jego poczucie kontroli, Sonia wspiera i wzywa do prawdy. Ostatecznie Raskolnikow sam przyznaje się do zabójstwa dwóch kobiet.

5. Dodaj „Przedwiośnie” — Jakie doświadczenia i opowieści formują Cezarego Barykę?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Rewolucja i przemoc w Baku, śmierć matki, opowieść ojca o szklanych domach oraz zderzenie tej wizji z biedą w Polsce. Cezary reaguje na te wpływy, lecz nie przyjmuje bezrefleksyjnie jednego programu.